

HET HUMANISTISCH VERBOND

H.V.-ZENDTIJD IS UITGEBREID!

We hebben in het novembernummer van dit blad een kort verslag gegeven van „het gesol” met de zendtijd van het Humanistisch Verbond. Niet alleen dat we, om het zacht uit te drukken, bepaald niet tevreden waren over de tijd die de minister ons had toebedeeld, minder dan we verwacht hadden en recht op meenden te hebben, maar ook over de plaats die er voor gevonden was. En we hebben er bijverteld, dat zowel over het één als over het ander het laatste woord nog niet was gesproken.

Bij wijze van kerstverrassing heeft de huidige minister van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, Mej. dr. Klompé aan het hoofdbestuur een brief gezonden, waarin wordt medegedeeld, dat na overleg met de Radioraad, zij besloten heeft de zendtijd voor het Verbond uit te breiden. Voor de radio-uitzendingen mogen we beschikken over 15 minuten per week inplaats van de oorspronkelijke 10 minuten en wat de televisie betreft krijgen we een kwartier in de vier weken, wat eerst 10 minuten per maand was.

Een eenvoudig rekensommetje leert, dat dit voor de radio een verhoging van 50% betekent en voor de tv zelfs nog iets meer, n.l. 195 minuten per jaar inplaats van 120 minuten. Bij de radio zijn we dus terug bij het vertrouwde kwartiertje van vroeger, dat dan weliswaar niet van ons zelf was maar door de VARA afgestaan. En dat was ook het geval bij de televisie, waarbij alweer de VARA ons de laatste jaren regelmatig zendtijd gaf, soms een half uur, een andere keer 10 minuten.

Op dit ogenblik heeft het hoofdbestuur nog geen besluit genomen hoe of verder het standpunt zal zijn. Want ondanks de verruiming van de tijd blijft deze nog altijd beneden datgene, waarop we recht menen te hebben. De strijd is dus nog niet uit, we verkeren in een nieuwe fase.

Dat is ook het geval voor wat betreft de tijd waarop we uitzenden. We hebben de vorige keer al betoogd, dat tengevolge van een kortsluiting tussen minister en de uitvoerende organen voor de aan het Verbond toegewezen tijd eigenlijk geen plaats meer was en we genoegen hebben moeten nemen met de huidige uitzending op de maandagavond. Nu we er 5 minuten bij hebben gekregen, wordt het nog wat ingewikkelder. Maar het zal er wel op neerkomen, dat we op een andere dag die 5 minuten gaan gebruiken en dat zou betekenen, dat we elke week twee keer verschijnen. En voor wat de televisie-uitzendingen betreft moeten we de eerste maanden voor elke uitzending een datum zien te krijgen, waarbij overigens bepaalde gebeurtenissen bepalend zijn. Want onze laatste tv-uitzending op 12 december viel samen met de herdenking van de sterfdag van Leo Polak, en er staan er nu twee op het programma, resp. ten tijde van de actie voor het Steunfonds, dus in maart en een week ná het congres in april. De juiste data zullen tijdig worden gepubliceerd.

Dat het streven nog steeds is, weer op de zondagmorgen een radio-uitzending te krijgen, is bepaald geen nieuws. We menen hiervoor deugdelijke argumenten te hebben, die we trouwens al op tafel hebben gelegd bij de onderhandelingen. Maar gezien de moeilijke periode, en de verschuivingen die zich thans in het radio- en televisiebestel aan het voordoen zijn, kunnen we hierover nog niets zinnigs zeggen, althans nu nog niet.

AAN DE TWEEDE KAMER

Met verwondering hebben wij kennis genomen van het schrijven, dat de Hervormde Raad voor Zaken van Kerk en School aan uw vergadering gericht heeft inzake de grondslag van het openbaar onderwijs.

De grif, dat daarover het oordeel van de Hervormde Kerk niet ingewonnen is, doet vreemd aan. Het Moderamen van deze kerk en de Hervormde Raad voor Zaken van Kerk en School hebben namelijk geweigerd zich te engageren in het overleg, dat reeds meer dan tien jaar over de grondslag van de openbare school gevoerd wordt. Onder die omstandigheden kan men nauwelijks verwachten, dat de partners in het gesprek over de openbare school — waaronder representanten van alle vrijzinnig-protestantse kerkgenootschappen en vooraanstaande orthodox-protestanten — opnieuw de kans wilden lopen, na langdurig overleg tenslotte toch weer door de hervormde kerk afgewezen te worden.

Het Humanistisch Verbond voelt zich in het bijzonder gegriefd door de hooghartige uitspraak van de Hervormde Raad omtrent de gelijkstelling van christendom en humanisme. Vooropgesteld zij, dat in de voorgestelde formulering, van gelijkstelling met zoveel worden niet gesproken wordt. Wel wordt gezegd, dat christendom en humanisme beide een functie hebben in de fundering van het openbaar onderwijs. Voor zichzelf sprekend, geeft het Humanistisch Verbond uiting aan zijn overtuiging, dat het het traditionele christendom bepaald niet gelijk wenst te stellen aan zijn eigen overtuiging. Het meent, dat christendom wel te moeten respecteren en de christenen wel te moeten waarderen als gelijkgerechtigde medeburgers.

Het Humanistisch Verbond voegt hieraan toe, dat het pijnlijk getroffen is door de tegenstelling tussen de kenschetsing van de Hervormde Kerk als volkskerk en het sectarisme, dat uit de brief schijnt te spreken; tussen de bescheidenheid van allerlei moderne vormen van theologie en de zelfverzekerdheid, die uit dit schrijven blijkt; tussen een herhaaldelijk belijden van tekortschieten en het exclusivisme, dat in de brief tot uitdrukking komt. Dit alles herinnert ons op onrustbarende wijze aan een nimmer herroepen, noch officieel verduidelijkte uitspraak van de Hervormde Kerk omtrent de kerstening van de openbare school. De openbare school is en blijft voor humanisten het instituut (vervolg pag. 6)

PLAATS EN TAAK VAN HET HUMANISME

Het referaat van H.B.-lid P. Spigt, geschreven om de discussie op gang te helpen, is gevolg door twee commentaren van Kooy en Neervoort, afgedrukt in het decembernummer. Uit de kring van de lezers kregen we onderstaande reacties. We hebben ze geplaatst, omdat er naar onze mening andere aspecten in doorklinken. Maar dat betekent niet, dat we nu ook in de volgende nummers plaats gaan inruimen voor uitingen, hoe belangrijk ze ook mogen zijn. Daarvoor dienen de gespreksgroepen en we moeten bovendien voorkomen, dat de discussie, die zijn voorlopige afsluiting op het congres dient te vinden, voortijdig wordt beëindigd.

ENKELE EIGENAARDIGHEDEN VAN EEN HUMANIST

Gezien de wetenschappelijke ontdekkingen — hier niet bedoeld dië research in dienst van de geldmakerij —, het redelijk denken, de historie en de praktijken van de godsdiensten, neem ik aan dat de mens zelf zijn goden schept.

Voor mij staat het leven centraal, d.w.z. de mens, de dieren, de planten en de vele vormen waarin het leven verschijnt. Dat leven is een wonder, waarvan het ontstaan nog niet verklaard kan worden. Maar het is, want ik onderga het.

De gedachte, dat wij onze oerouders in de dierenwereld moeten zoeken, doet niets af aan de menselijke waardigheid en is m.i. reëler, dan de hoogmoedige gedachte, zichzelf als het middelpunt van het universum te beschouwen, als iets hogers dan al het andere in de natuur. Evenals het leven steeds in andere vormen verschijnt, zo is het verwaand en gevaarlijk te denken, dat de mens als soort onveranderlijk zou zijn. In die zin geloof ik dan ook niet aan een hogere en lagere orde, voor mij is er alleen het anderszijn. Geen wezen op aarde is van een lagere orde dan de mens, het is alleen anders, een andere verschijningsvorm van het leven. Daarom meen ik, dat de hiërarchie, de rangvolging van hoger en lager, een begrip is, dat de ontwikkeling tot de werkelijk humane mens in de weg kan staan, wanneer het een onveranderlijkheid veronderstelt die niet is, want alles is in ontwikkeling, dus veranderlijk. Wij moeten ons los kunnen maken van gevestigde idealen en geestdrift opwekkende leugens, waarin wij voorheen hebben geloofd, maar later onbruikbaar en gevaarlijk blijken. Voor mij is de ene mens niet hoger dan de ander, wèl anders, met andere mogelijkheden, maar altijd een voorbijgaande verschijningsvorm van het leven.

Als levensopgave zie ik o.a., via zelfkennis — voor zover die mij mogelijk

is — het anderszijn van de ander leren accepteren. Leren inzien, dat onze verschillende mogelijkheden elkaar aanvullen en niet behoeven af te stoten, waardoor wij met elkaar beter kunnen leven en ons ontwikkelen. Begrijpen, dat onze agressie op het behoud van de mensheid gericht moet zijn, of nog liever op het behoud van het leven en niet op vernietiging zonder meer.

Daarom meen ik te moeten medewerkers aan de opbouw van een, in de praktijk van het leven gevormde, nieuwe ethiek, die een natuurlijke ontwikkeling van de mens in zijn verscheidenheid *niet* in de weg zal staan. Feesten, die berusten op godsdienstige symbolen en gewoonten, vinden geen weerklank in mijn gevoelsleven. Feest betekent voor mij, het in samenzijn zich verbonden weten met zijn medemensen, waarbij onbevange uiting gegeven kan worden aan al onze mogelijkheden en behoeften, waarbij de ernst, de humor niet zal uitsluiten bij alles wat wij daar doen en de vreugde zonder schuldgevoelens kan worden beleefd.

Vreugde en verdriet behoren bij ons leven. Het is een kunst het leven te aanvaarden zoals het op ons afkomt, niet passief, maar bewust.

Wij zijn verantwoordelijk onnodig leed te voorkomen en het onontkoombare te aanvaarden, zonder leugens om dit te verdoezelen.

Wij zijn sociale wezens, die in kleine en grotere groepen moeten samenleven. Dit samenleven eist spelregels, waaraan men zich individueel te houden heeft, wil het mogelijk zijn. Maar deze spelregels zijn niet eeuwig geldig, maar evenals al het andere in het leven aan verandering onderhevig, naar gelang het voortbestaan van de soort dit eist.

Volgens mij is het misdadig, deze spelregels bewust zò om te buigen, dat de ene groep ten koste van de andere leeft, de één de ander overheerst en het belang van de ontplooiing van de menselijke mogelijkheden wordt geschaad.

Straffen van een misdadiger mag echter geen vergelding zijn voor hetgeen hij fout heeft gedaan, maar moet een heropvoeding zijn, anders heeft het m.i. geen zin.

Zij die niet *kunnen* samenleven, zijn volgens mij zieke mensen en dienen als zodanig ook behandeld te worden. Tussen de maatschappelijke spelregels en onze natuurlijke driften liggen tegenstellingen, die spanningen opwekken. Om deze spanningen te kunnen dragen is energie nodig. De mens die, door welke oorzaken ook, die energie niet meer kan opbrengen en daardoor struikelt, is m.i. geen misdadiger, maar een mens in nood, die onze aandacht en hulp nodig heeft. Zij mogen geen slachtoffer worden van onze vergeldingsdrang en hypocrisie.

Volgens mij ontwikkelt zich een nieuwe moraal, die op het leven is gericht, een nuchter constateren van de werkelijkheid. Een moraal waarbij geen meer of minder, geen hoog of laag, geen oud of jong zal zijn, maar die de waarde van *ieder* mens zal erkennen, van zijn mogelijkheden, zijn weten en kunnen; waar samenwerken als onontbeerlijk zal worden gesteld voor ons voortbestaan en evolueren tot de werkelijk humane mens.

In het Humanistisch Verbond kan men vrij denken en spreken, dogmatiek weert men hier.

Ik meen, dat hier een stramien voor een ethiek ontstaat, die over de hele wereld bruikbaar kan zijn, aangepast aan het geestelijk klimaat van een bepaald volk, maar steeds de mogelijkheid tot verandering biedend.

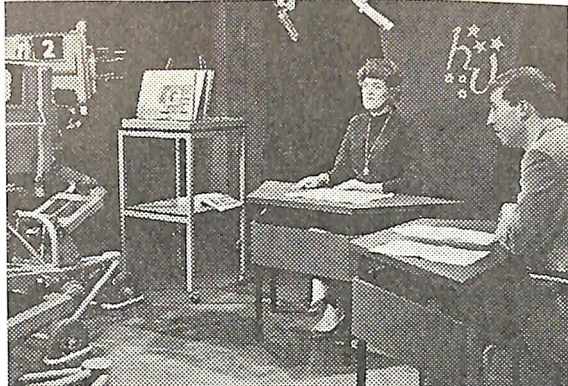
Daarom vind ik het Verbond voor deze en komende buitenkerkelijke generaties een bruikbaar instrument, te meer, daar het niet de pretentie heeft zich als een eeuwig instituut te zien zoals de kerken.

Dit zijn enkele punten uit het geheel, waarmee ik zin aan mijn leven tracht te geven.

A.E.K.

**STICHTING STEUNFONDS
PRAKTISCH HUMANISME
AMERSFOORT**

GIRO 6168

TELEVISIE

Tijdens de televisie-uitzending op 12 december jl. presenteerde mevvr. J. Klein en de heer W. Vischer actualiteiten rond humanisme en Verbond in de Irenestudio te Bussum.

CONCRETISERING VAN EEN LEVENSVISIE

Het pre-advies van Spigt en de reacties hierop van Kooy en Neervoort zijn ongetwijfeld een uitnodiging en een prikkel tot concretisering van de humanistische levensvisie. Ook nu nog hebben wij in de achttiende-eeuwse Franse Verlichtingsfilosofen een goed voorbeeld voorzover zij eveneens streefden naar *concretisering* en *actualisering* van hun fundamentele ideeën.

Kritische stellingname

Overzien we de geschiedenis van het humanisme door de eeuwen heen, dan treft ons allereerst de *kritische stellingname* (kritèrion = maatstaf ter beoordeling) op geestelijk en maatschappelijk gebied van vele van zijn vertegenwoordigers, samenhangend met de *behoefte aan redelijke en zedelijke verantwoording*. Socrates zocht naar nieuwe verantwoorde grondslagen voor een levensbeschouwing toen hij vroeg: „Wat is deugd? Hoe vinden wij de waarheid?” Bekend is Montaigne's uitspraak: „Que sais-je?” (Wat weet ik?). Francis Bacon kwam tot de slotsom, dat de mens zich door allerlei traditionele drogbeelden („idolen”) laat leiden. Kritisch en „ontmythologiserend” is het humanisme, waar het een traditioneel wereldbeeld of een door religie of politieke leer gesanctioneerd mensbeeld betreft. Kant begon een nieuwe bladzijde met de vraag: „Wat kan ik weten, wat moet ik doen, wat mag ik hopen?”

Bij andere humanisten, die zich vooral op de maatschappelijke realiteit van hun dagen bezonnen, is er de voortdurende behoefte de levende werkelijkheid te toetsen aan normen van humaniteit.

Kritisch vooral stelt het humanisme zich op tegenover (voor)oordelen en mythen, die bij nader onderzoek hun grond blijken te vinden in kinderlijke verlangens, gebrekkig inzicht, onkunde, emotionele afweer (Voltaire, Freud). Wat onze tijd betreft denken men hierbij bv. aan het paternalisme

in de menselijke verhoudingen („regentenmentaliteit”), discriminatie van klassen en andersgekleurde wereldburgers, vervolging van homofielen, van „ontaarde” kunstenaars, van „kettters” van diverse plumage, die men tijdig de mond wil snoeren uit vrees voor hun verlangen naar „katharsis” (zuivering). Het nieuwe, het vreemde, het andere wordt ook door de „gewone man”, zelfs wanneer men hem moeilijk van een dergelijke mentaliteit kan beschuldigen, toch vaak afgewezen alléén omdat het nieuw, vreemd en anders is. De humanist streeft er naar open te staan voor alles wat hij in zijn leven en in de wereld ontmoet. Emerson vertolkt onze gedachten wanneer hij zegt: „Het oude is voor slaven... nu willen wij leven, niet de lijkwade van het verleden achter ons aanslepend, maar als verkondigers en scheppers van onze tijd”.

In vroeger eeuwen (en thans nog in verschillende „primitievere” maatschappijen) heerste het onaantastbare geloof aan een „natuurlijke orde”. De wereld werd gezien als een statisch, hiërarchisch en onveranderlijk geheel, waarin iedereen sedert zijn geboorte zijn vaste plaats had. In Europa is evenwel steeds sterker het besef gegroeid, dat de wereld, de samenleving, het cultuurpatroon wijzigingen ten goede kan ondergaan (*evolutie*) wanneer hiertoe tenminste een bewust streven bestaat. Wij *behoeven niet te berusten in onnodig leed*, in onmenselijke verhoudingen, in onrecht, slavernij, ziekten, onkunde, armoede. Het zijn de humanisten van alle tijden, van Erasmus tot Julian Huxley, die dit besef hebben levend gehouden en versterkt. De strijd voor

humanisering van mens en samenleving kan een zinvolle strijd zijn, waarvan de uitslag niet bij voorbaat door aardse of „hogere” machten is vastgelegd. Ook is het inzicht gegroeid dat de zin van een mensenleven niet te vatten is in eenvoudige voor iedereen geldende formules of beginselen. Het humanisme geeft geen voorschriften of „levensrecepten” maar wijst wel op de mogelijkheden van levensoriëntering, van bezinning op de fundamentele problemen van het menselijk bestaan. Bovendien blijkt herhaaldelijk, dat in bepaalde situaties en vooral die welke Jaspers noemt de „grenssituaties” van leed, ziekte en dood, het *wereldbeeld*, het dogma, de filosofie, van minder betekenis kan zijn dan de *levenshouding*.

Strijd tegen ontmenselijking

Kooy beklemtoont terecht „de versterking van humaniserende en de eliminatie van *de-humaniserende tendenties* in de wereld van nu en morgen”. Szczesny heeft deze *de-humaniserende tendenties* nader omschreven toen hij waarschuwde tegen „de machten, die ons leven op functionaliteit, produktiviteit en collectiviteit willen herleiden”, m.a.w. die de mens alleen maar zien als maatschappelijke functie, als producerende machine, als „bruikbaar” lid van de machtige collectiviteit: Met het waarlijk-menselijke, het „humane” wordt hier geen rekening gehouden. Aansluitend op Szczesny's waarschuwing zou ik nog willen wijzen op allerlei vormen van nationalisme (nasserisme, maccarthisme, maoïsme) en rassisme (vaak met nationalisme samenhangend) in en buiten Europa, die de groei tot mondigheid van de (wereld)burger trachten te remmen juist in een tijd, waarin automatie, atoombom en straalvliegtuig de zinloosheid van allerlei patriarchale, autoritaire, messianistische en collectivistische bewegingen sterker dan ooit in het licht stellen. Deze bewegingen doen immers geen beroep op de gevoelens van verantwoordelijkheid van de mondige mens, maar op onlustgevoelens, angsten, regressie en agressie, op het verlangen van het kind in ons ontlast te zijn van de verantwoordelijkheden van de (moeilijke!) vrijheid.

Abonneert u zich NU op

HET WOORD VAN DE WEEK

wekelijkse uitgave van de HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Abonnementsprijs f 6,- per jaar. Buitenland f 7,50, België f 6,50. Administratie: Postbus 114, Utrecht, Postgiro 58.

UIT DE GEMEENSCHAPPEN

In het blaadje van *Doetinchem* niet alleen de eigen agenda, maar ook „nieuws uit de omgeving”, d.w.z. wat er in Arnhem en Winterswijk te doen is. Vooral de laatste gemeenschap zal er geen bezwaar tegen hebben, als het gehoor wat wordt vergroot.

Groningen heeft een filmavond gehouden met Nederlandse films van de jonge garde. De cineast Pim de la Parra heeft er over verteld en na afloop werd er gediscussieerd. En in het blad van de gemeenschap troffen we al enkele conclusies aan waartoe de gespreksgroep, die zich met het referaat van Spigt bezig hield, gekomen was.

In *Drachten*, net als overall elders een vrolijk begin van het nieuwe jaar met een programma, dat een verrassing moest blijven.

Heel misschien is het gelukt in *Leeuwarden* een gespreksgroep van de grond te krijgen. Aanleiding: alweer het congressthema, dat door Spigt in oktober in dit blad werd ingeleid.

Aarzelend begonnen, schijnt het groepje vrouwelijke leden in *Assen* nu toch regelmatig bijeen te komen. We vonden tenminste een hele agenda met twee keer in de maand een bijeenkomst.

Goed nieuws uit *Zaandam* en omstreken. Dank zij de interventie van de burgemeester is er een eind gekomen aan de moeilijkheden, die de humanisten beletten in het bestuur van de Telefonische Hulpdienst te gaan zitten. De raadsman van de gemeenschap is er in opgenomen.

In *Haarlem* zijn er weer de nodige oliebolletjes gebakken voor de gedetineerden. En alweer, de gespreksgroepen houden zich bezig met de eigenaard van de humanist.

Het bingo-spel heeft nu ook zijn intrede gedaan in het Verbond en wel op een gezellige bijeenkomst in *Den Helder*.

In *Bussum* werd gepoogd het Steunfonds aan een extra centje te helpen door een Amerikaanse verkoping.

En *Zeist* nam het adresseren van enkele duizenden enveloppen, eveneens voor het Steunfonds voor zijn rekening. Het mocht thuis, maar het kon ook gezellig bij elkaar met koffie enz.

Moeilijk voor het bestuur van *Oss*, je kunt mooie convocaties maken en inleiders uitnodigen, maar drie keer achter elkaar bestond het gehoor uit 2 leden. Gelukkig was de pers er ook.

Rotterdam hield op 7 januari een nieuwjaarsfeest met van alles wat: poppentheater, goochelen en dansen. Bovendien schijnen er plannen te bestaan om een eigen gebouw meester te worden.

Natuurlijk bleef *Den Haag* niet achter, terwijl ook *Voorburg/Rijswijk* een feestavond had, waar de zangeres Cécile Moerdijk optrad.

De pas gevormde jongerengroep in *Almelo* nam meteen al een deel van het programma op de jaarwisselingsbijeenkomst voor haar rekening door een manifestatie van totaal theater, wat dat dan ook mag zijn geweest.

Blijft voor de redacteur de vraag over, wat er in de andere ruim 60 gemeenschappen gebeurde, dat het vermelden waard is. En dan maar mopperen, dat er „over ons” nooit wat in staat.

Uw taak: hun toekomst!

Centrum voor Humanistische Vorming

Bijdrage: f 3,75 per jaar.

Giro 60 84 68, t.n.v. het Centrum, Oudegracht 152, Utrecht.

Zelfverwerkelijking in vrijheid

Tegenover deze stromingen (o.i. een lagere fase in de maatschappelijke evolutie vertegenwoordigend) stelt het humanisme de gedachte van de *individuele zelfverwerkelijking in vrijheid*. Het humanisme wil de sociale en culturele voorwaarden scheppen, die het de individu mogelijk maken zijn *creativiteit* optimaal te ontplooiën, ten bate van zichzelf maar ook van de medemens en de maatschappij. (Welke problemen en mogelijkheden hier liggen heeft *Fromm* duidelijk gemaakt in zijn inspirerende en verhelderende publikaties, waaronder „*De gezonde samenleving*” dat geen humanist ongelezen mag laten!).

Democratie

Het moet erkend worden: Tè veel nog zijn tallozen (ook in de zogeheten „welvaartsstaat”) in beslag genomen door de dagelijkse zorg om het bestaan, waardoor het hun vaak nauwelijks mogelijk is tot een bewuste en verantwoorde stellingname te komen ten aanzien van de centrale vragen van mens, cultuur en samenleving. Al te graag laten zij vaak beslissingen en verantwoordelijkheden over aan hen, die zich als „leiders”

en „specialisten” op geestelijk of maatschappelijk gebied aandienen. Specialisme is in onze maatschappij nodig en onvermijdelijk, maar even noodzakelijk is de democratie, de inspraak van onderen-op, de medezeggenschap. „Who plans the planners?” vroeg Karl Mannheim. Hier doemt de schim op van de door Kooy terecht gevreesde „Big Brother”.

Opvoeding tot democratie en zelfwerkzaamheid, tot een kritische instelling ten opzichte van overgeleverde schijn-zekerheden zijn juist nu van onmetelijke betekenis. De gevolgen van een autoritair gerichte opvoeding heeft men in Duitsland vóór en na de oorlog kunnen waarnemen: „Befehl ist Befehl” en „Die Partei hat immer recht”.

Communicatie en menselijke verbondenheid

De humanist stelt communicatie, dialoog en menselijke verbondenheid tegenover isolement, sectarisme, nationalisme en rassisme. Waar totalitaire kerken en staten hun volgelingen opsluiten in een isolement waarin de eigen dogmata even onwerkelijk bloeien als planten in een broeikas, daar is voor echte communicatie,

voor begrip voor de ander in zijn anders-zijn geen sprake. De door de humanist voorgestane tolerantie vóór-onderstelt *pluralisme, veelvormigheid*. Het is zijn overtuiging, dat deze veelvormigheid op geestelijk en politiek gebied (de democratie) slechts verrijkend kan werken, dat de eenvormigheid daarentegen verarmt, ja zelfs dodelijk kan zijn voor het geestelijk klimaat en de maatschappelijke evolutie. Hier moet ook het *gevaar van conformisme* signaleerd worden, dat merkwaardig genoeg in onze massamaatschappij een even gunstige voedingsbodem vindt als in de benauwend kleine dorpsamenleving.

Het humanisme als georganiseerde internationale (en eigenlijk ook boven-nationale!) beweging ziet zich tegenover talloze uitdagingen geplaatst, vele van mondiale betekenis. Men denke aan het vredesvraagstuk, de honger in tweederde van de wereld, de bevolkingsexplosie, de gevolgen van de automatatie, de atoombom. Veel is onzeker geworden. Maar tegelijk is er voldoende reden om aan te nemen dat de mogelijkheden tot menswording in humanistische zin juist in onze tijd groter zijn dan ooit te voren.

P. Krug

DIT en nog veel meer stond in IN EN OM 1966

januari

nieuwjaarsbrief van het hoofdbestuur.
voorbereiding van het 20-jarig bestaan op 19 februari.
aankondiging van een juristenconferentie over echtscheiding.

februari

een gelukwens van onze Amerikaanse vrienden.
een besluit van de Utrechtse gemeenteraad om subsidie te geven voor humanistisch vormingsonderwijs.

maart

grepen uit het jaarverslag over 1965
het Steunfonds ontving in 1965 f 215.737,76.
het hoofdbestuur besluit het congres 1967 in Utrecht te houden.

april

prof. dr. F. Zernike en H. G. Cannegieter overleden.
op 15 en 16 april vond in Amersfoort een gesprek plaats tussen vertegenwoordigers van het Vaticaanse secretariaat voor de niet-gelovigen en van de Internationale Humanistische en Ethische Unie.
het 4e congres van de IHEU wordt eind juli in Parijs gehouden.
een internationaal humanist manifest verschijnt.
Laren kondigt een landdag op hemelvaartsdag aan met het onderwerp „20 jaar op 20 eeuwen”.

mei

een verslag van de eerste jongerenconferentie van de werkgroep voor jeugd- en jongerenwerk.
jongeren bijeen in St. Michielsgestel.
het Steunfonds ontving tot eind april f 102.160,78.

juni

het 15.000e lid werd ingeschreven.
prof. dr. Libbe van der Wal treedt af als bijzonder hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft.
opvolger van prof. van der Wal wordt dr. W. van Dooren.
het hoofdbestuur stuurt een brief aan de Tweede Kamer over het onderwijs.

juli-augustus

verslag over het internationale congres in Parijs.
penningmeester Pasman wordt door het hoofdbestuur tot directeur benoemd met ingang van 1 november.
ruim 3100 militairen nemen deel aan de geestelijke verzorging in het leger.

september

de internationale stelt een jeugdsecretariaat in.
begin september heeft het Steunfonds aan giften f 116.351,98 ontvangen.

oktober

er verschijnt een koninklijk besluit, waarmee met ingang van 1 november een einde komt aan de achterstelling van de humanistische geestelijke verzorging voor gedetineerden.
het Verbond krijgt — weinig — eigen zendtijd in radio en televisie.
het hoofdbestuur neemt de resolutie van de IHEU over Vietnam over.
het referaat van Spigt over plaats en taak van het Humanistisch Verbond in de Nederlandse samenleving als inleiding tot het congres '67 verschijnt.

november

verslag van een conferentie van hen die het jongerenwerk leiden.
verontwaardiging, ook in katholieke kring over het verdwijnen van de radio-uitzending op zondagmorgen.

december

het Steunfonds ontvangt in oktober/november f 25.852,37.
twee commentaren op het pre-advies van Spigt verschijnen.
het secretariaat van het R.K. pastoraal concilie vraagt het hoofdbestuur een waarnemer aan te wijzen, waarvoor prof. dr. W. van Dooren wordt uitgenodigd.
in Rotterdam overlijdt Mevr. Reddingius, die bijzonder veel werk in de gemeenschap en de vrouwengevangenissen verrichtte.

JONGEREN

„nieuwe libertijn”

Eindelijk is het dan zo ver. Eind van deze maand zal het eerste nummer van de eerste jaargang van het humanistische jongerentijdschrift verschijnen. Er zijn heel wat besprekingen en berekeningen aan vooraf gegaan voordat besloten kon worden om van het gestencilde blaadje een echt, gedrukt tijdschrift te maken. Het enthousiasme van de redactie is tenslotte doorslaggevend geweest om de sprong te wagen. Het blijft een waagstuk, maar de groeiende belangstelling onder jongeren voor de idee en praktijk van geestelijk leven geeft alle aanleiding tot optimisme. Om dit optimisme echter waar te maken is aller steun nodig. Kopij, reacties, maar vooral een ruime mate van bekendheid. Hiermee wordt begonnen door het eerste exemplaar aan alle leden van het Verbond beneden de dertig jaar toe te zenden. Daarnaast gaat het naar alle secretarissen van de gemeenschappen, de contactpersonen, c.q. bestuursleden van jongerengroepen, vormingsleiders e.d. Dan is het echter afgelopen. De financiële situatie laat niet toe om proefabonnementen, advertenties e.d. in het leven te roepen. Dit neemt niet weg, dat er desondanks een kans van slaan bestaat, mits... enfin, u weet het wel.

LIBERTIJN

Humanistisch Jongerentijdschrift

Jaarabonnement f 5,75

(Helaas nog geen gironr. bekend)

Adm.: Mej. Th. van Beek

Postjeskade 43 - Amsterdam

werkgroep J & J

De maandelijkse bijeenkomsten van de werkgroep zijn altijd voorzien van een overvolle agenda. Allerlei organisatorische en huishoudelijke zaken prijken daarop en deze nemen zoveel tijd in beslag, dat men vaak niet toekomst aan de onder- en achtergronden van het jeugd- en jongerenwerk in en om het Verbond. Daarom zijn de leden eens een gehele zondag bij elkaar gaan zitten. Een vruchtbare gedachtenwisseling, die uiteraard nog niet afgerond is en niet direct tot doel heeft tot concrete resultaten te komen. In de toekomst zullen dit soort bijeenkomsten zeker voortgezet worden om meer praktische zaken in de werkgroepvergaderingen te vereenvoudigen.

H. V. O. ROTTERDAM

In Rotterdam wordt thans het Humanistisch Vormingsonderwijs op gelijke wijze gesubsidieerd als het bijbelonderricht. De regeling „subsidiëring bijbelonderricht gemeentelijk voorbereidend hoger- en middelbaar onderwijs” dateerde van 29 oktober 1964. Op 22 december van het vorig jaar keurde de Rotterdamse gemeenteraad een voorstel van burgemeester en wethouders goed, waarin de „subsidie-regeling vormingsonderwijs gemeentelijk v.h.m.o.” werd vastgesteld op overeenkomstige wijze als die voor het bijbelonderricht. Tevens werd de titel van de begrotingspost gewijzigd in „Kosten van bijbelonderricht en humanistisch vormingsonderwijs op de gemeentelijke scholen voor h.m.o.” T.b.v. dit vormingsonderwijs werd voor de periode van 1 september tot en met 31 december 1966 een bedrag van f 900,— uitgetrokken. Uiteraard kon het voorstel van B. en W. niet ieders goedkeuring wegdragen: een lid van de S.G.P. genaamd Van Dis stemde tegen. Hij was de enige.

Het vormingsonderwijs in Rotterdam begint langzaam een enorme vlucht te nemen. Met ingang van dit schooljaar waren er op twee H.B.S.'en zes groepen met in totaal een kleine honderd deelnemers. Daarnaast is er aan de gemeentelijke kweekschool een opleidingscursus H.V.O. en bovendien werd door ca. vijftien personen uit het onderwijs deelgenomen aan een aanvullende cursus. Alleen deze laatste cursus komt thans voor eigen rekening, de andere cursussen worden mede gefinancierd door rijk en gemeente.

AAN DE TWEEDE KAMER (vervolg pag. 1)

voor de ontmoeting van gelijkgerichte overtuigingen en gezindheden. Het Humanistisch Verbond doet een klemmend beroep op uw Kamer om in de openbare school humanisten en andere niet-christenen, niet tot tweede-rangs deelnemers te verklaren en ook in de grondslag tot uitdrukking te brengen, dat onze nederlandse cultuur vanouds berust op de gedachtenwerelden van christendom en humanisme, niet als ideologieën, maar als grondslagen van zingeving aan het bestaan.

Utrecht, 14 januari 1967

Humanistisch Verbond

Prof. dr. J. P. van Praag (alg. voorzitter)

B. J. Max, (alg. sekretaris).

VAN DE ARK

Paaskamp

Van donderdag 23 maart 20 uur tot maandag 27 maart 20 uur.

Prijs: volwassenen f 45,—

Kinderen van 6 tot 10 jaar f 35,—

Kinderen van 0 tot 5 jaar f 22,—

Inlichtingen: schriftelijk bij DE ARK, Belvédèrelaan 14, Nunspeet.

Bejaardenweken

Van zaterdag 29 april tot zaterdag 13 mei. Prijs: f 65,— p.p. per week volledig pension. Deelname voor personen boven 60 jaar voor één of twee weken. Inlichtingen schriftelijk bij DE ARK, Belvédèrelaan 14, Nunspeet.

Inschrijvingen op zijn vroegst 3 maanden voor de aanvang van het verblijf.

DE BUITENWERK COMMISSIE

Voor 1967 staan een aantal nieuwe activiteiten op het programma.

A. Kinder en jongeren kampen.

1. Voor 10—12 jarigen een week naar een vast kamp.
2. Voor 13—15 jarigen, 3 12 daagse tentenkampen op Texel. Van begin juli tot half augustus.
3. Voor 16—18 jarigen, 2 trektochten. 1 naar Engeland en 1 naar Noord Frankrijk.

Verdere inlichtingen over deze kampen worden gepubliceerd in het februari-nummer van „In en Om”. Ook kunt u zich schriftelijk wenden tot mej. A. Verwaal, Kastelenplantsoen 58, Utrecht.

B. *Ontmoeting in Engeland* met Engelse humanisten (volwassenen). Deze reis is reeds aangekondigd in een nummer van „In en Om” enkele maanden geleden. De belangstelling is zo groot, dat niet aan alle aanvragen kan worden voldaan. Correspondentie hierover heeft dus geen zin meer.

C. Een reis naar Noorwegen

Ten slotte is op verzoek van een aantal leden contact opgenomen met een erkend Nederlands reisbureau.

Dit reisbureau wil voor een groep leden van het Verbond alle plaatsen reserveren voor een 14 daagse reis naar Noorwegen (Max. 32 deelne-

VAKANTIE- PLANNEN 1967

mers)). Aanvang 9 juli, einde 22 juli. Prijs f 696,— per persoon. Een volledig programma volgt hieronder:

9/7 Vertrek Schiphol ca. 10 uur v.m. per DC 3 van Martin's Air Charter. Ca. 14 uur aankomst te Stavanger.

Diner en kamer in het Victoria Hotel te Stavanger.

10/7 Na het ontbijt per boot van Stavanger naar Haugesund. V. 09.00, A. 11.30 uur.

Lunch in Saga Hotel te Haugesund. Na de lunch per bus van Haugesund naar Lofthus, volgens onderstaand schema:

Haugesund	V. 13.50 uur
Odda	A. 17.30 uur
Odda	V. 18.30 uur
Lofthus	A. 19.25 uur

Diner en kamer in Ullensvang Hotel te Lofthus.

11/7—14/7 Verblijf met volledig pension in Lofthus.

15/7 Na het ontbijt per boot van Lofthus naar Kvamndal V. 10.00, A. 10.50 uur. Daarna per bus van Kvamndal naar Granvin V. 10.50, A. 11.10 uur.

Aansluitend per trein van Granvin naar Voss, V. 11.50, A. 12.40 uur. Lunchpakket wordt van het hotel meegenomen.

's Middags per bus van Voss naar Leikanger, V. 15.00, A. 19.00 uur. Diner, kamer in het Leikanger Fjord Hotel te Leikanger.

16/7—19/7 Verblijf met volledig pension te Leikanger.

20/7 Na het ontbijt per bus van Leikanger naar Voss, V. 11.00, A. 14.30 uur.

Aansluitend per trein van Voss naar Bergen, V. 16.20, A. 18.40 uur. Diner in Grand Hotel Terminalus.

Inschepen op het m.s. Venus om 21.00 uur.

21/7 Op zee.

22/7 Aankomst te Rotterdam om 11.00 uur.

Voorlopige schriftelijke aanmeldingen dient u in te zenden vóór 1 februari a.s. aan de leider van deze reis de heer G. Blöten, Julianaweg 4, Utrecht, waar u ook nadere inlichtingen kunt krijgen.

Spoedig na 1 februari ontvangt u bericht of de reis doorgaat.